

LÜGEMIK

Lähte ÜG koolileht

VEEBRUAR 2026

FOTO: BIRGIT PUNKAR

Kuhu on kadunud õpetajate usk õpilastesse?

AUTOR: BIRGIT PUNKAR

Ma olen kasvanud üles põlvkonnas, mis on ilmselt viimane, kus lapsed said veel kogeda lapsepõlve, ilma et elektroonika oleks üle võtnud kogu nende elu. Samas olen näinud ja omal nahal tunda saanud, kuidas elektroonika samm-sammult inimeste eludesse pugenud on. Praeguseks on elektroonika muutunud nii iseenesestmõistetavaks, et elu ilma ette kujutada ei suudagi. Kuidas leida tee võõras linnas või riigis, kui oled eksinud? Kindlasti on ju välistatud võõrastelt tee küsimine. Kuidas küll istuda bussis ilma kõrvaklappidest muusikat kuulamata? Kindlasti ei ela ju inimene sellist sõitu üle. Aga kuidas siis inimesed vanasti hakkama said? Eks nad vist ei saanudki.

Elame ajas, kus muutustega tuleb paratamatult kohaneda kiiresti. Vanematele inimestele meeldib tihti noorematele ette heita, kuidas meie elu nüüd on nii kergeks tehtud, kuidas meil endil pole enam mõtet mõeldagi – seda tehakse ju meie eest. Aga kas see käib ikka kõigi noorte kohta? Kuidas peaksid ennast tundma need noored, kes enda eest mõelda ei lase, kes päriselt pingutavad selle nimel, et mitte lasta tehnoloogial end üle võtta? Nii uskumatu kui see ka ei ole, neid noori inimesi on palju.

Usun, et nüüdseks oleme kõik koolis kuulnud süüdistusi „mitte oma peaga mõtlemise” kohta. Kindlasti on ka õpilasi, kes seda võimalikult vähe teevad, aga miks on kadunud mõte, et ehk mõni õpilane sellest klassist, kus „oma peadega üldse ei mõelda”, istub seal just selleks, et OMA peaga mõelda. Muidugi on tehisaru tulek õpilaste elu muutnud, aga kas see ainult vormib meid automaatselt halvemaks ja sunnib meid unustama oma pea kasutamise?

Või on sellel ka paremaid külgi, mis õpilastel tõesti aitavad koolis paremini toime tulla ja areneda?

AI, mõttekriips ja kümme sekundit

Kui õiglane on see, et õpilased kuulavad lauseid nagu „Lasen sinu töö kõigist AI-tuvastusprogrammidest läbi.” samal ajal, kui needsamad õpetajad lasevad õpilastel lähendada töid, mis selle sama nutika programmi poolt on kokku pandud? Kas tehisintellekt on meie võimalusi suurendanud või just kitsendanud, kui „Selle töö teeb AI kümne sekundiga ära”?

Samamoodi nagu peavad kohanema õpetajad suurte muutustega, peavad seda tegema ka õpilased. Kuidas saaks üks õpilane enam mõttekriipsu kasutada, kui selle kasutamine on lubatud ainult AI-l ja kindlasti on välistatud, et õpilane ise selle peale tuleks? Kuidas saab õpilane ennast turvaliselt ja ausalt väljendada, kui tema mõtte originaalsust kontrolitakse justkui mikroskoobi all? Kuidas tõestada, et mõtted tulevad noore inimese peast, mitte masinast?

Õpilastelt oodatakse, et nad kohaneksid tehisaru ajastuga, kasutaksid seda targalt, aga samas mitte liiga targalt. Et nad mõtleksid loovalt, aga mitte nii loovalt, et keegi võiks kahtlustada AI abi. Et nad kirjutaksid selliselt, nagu AI kirjutaks, aga mitte päriselt nii hästi. Võib-olla ei tohiks me alustada küsimusest, kas õpilased kasutavad tehisaru, vaid hoopis sellest, miks on kadunud õpetajate usk sellesse, et õpilased üldse ise mõelda tahavad ja suudavad.

Aga ehk kirjutas selle arvamusloogi tehisaru, kes teab?

Noore koolijuhi katekismus

AUTOR: MARTIN PENT

Ei ole saatus hellitan'd
va õnnetukest vist,
kel elu proovida on andnud
kooli juhtimist.

Sest ole, kus sa oled –
Kehtnas, Lähtel, Vaimastveres –,
on ikka sellel' koondun'd pilk,
kes esioinas kooliperes.

Sul kõielkõndija täpsusega
tuleb sõnu seada.
Kui peaksid libastuma,
küll on siis süüdlane ka teada.

Su leib on nõnda kindel,
kuidas võimukandjal meel.
Võib anda saatusliku hoobi
pelgalt keelepeksja keel.

Seadust pead sa tundma –
tea, kui kõrge koolimuru
on kooliõuel ohutu,
sa innovaatiline gurul

Pead suutma kollektiivis luua
positiivse vaimse pinge.
Kui hätta jääd, siis öeldakse –
no tee siis õpiringel!

Kui peale muudkui pressib
see va igapäeva mudru,
on sinu vastutus seal näha
üle segapudru.

Kontakti juht peab suutma
luua kõikjal lähemat.
Tal olgu Saalomoni tarkus
ja mitte grammgi vähemat.

Kui õpetaja liiga teeb,
kui kakeldakse õues,
on võti maailm päästa
ikka koolijuhi põues.

Ning korraldama pead sa
töötajate värbamise.
Pole õpetajat võtta?
Siis lihtsalt tekita ta ise.

On öeldud – võimalus on siin,
nüüd võta see ja kasuta!
Pead andma hariduse kõigile
ja kõik see olgu tasuta!

Ja kui ka hetketi sind painab
raske küsimus, et miks?
On su inimesed pintslikteks
ja tulevik sul lõuendiks.

Meie kooli õpilased jõudsid oma nutikusega teleekraanile

Saade „Rakett juunior” on taas selgitamas välja, kes on Eesti nutikaim kool. Võistlusel panid enda teadmised proovile meie kooli õpilased Maribel Joosep (4.b), Liisa Rebase (6.b) ja Ayden Hirno (5.b). Noored on jõudnud oma teadmistega poolfinaali, mis on Kanal2 eetris 19. veebruaril, ning jagavad oma muljeid võistlusest.

AUTOR: MARTA RAUDSEPP

Kust tuli idee saates osaleda ning kas võistkond oli kohe alguses teada?

Maribel: Mulle on väiksemast peale meeldinud vaadata saadet „Rakett 69” ja ma käisin nii kaua emale pinda, kuni ta nõus oli ja kui ma olin piisavalt vana. Ning tiimid sai loosiga võetud: mina valisin lipikud ja nii tekkiski meie tiim.

Liisa: Tundus lõbus. Tiim ei olnud kohe teada.

Kas saates osaledes tekkis ka mõni hirm, milline?

Maribel: Mingeid hirme polnud, aga kui saatsime osalemise video ära, tekkis veidi närvi, kas saame sisse.

Liisa: Ei, mul ei olnud hirmu.

Kuidas lahendasite tekkinud tülisid?

Maribel: Me ei tülitsetud üldse, meie tiimi töö läks hästi.

Liisa: Meil ei olnud tülisid.

Milline ülesannetest oli teile kõige keerulisem, kuidas jõudsite lahenduseni?

Maribel: Kõige keerulisem oli see plokidega ülesanne, sest me pidime panema plokke õigesti ja ka palju säästma.

Liisa: Keemia ülesanne.

Kas pidite mõne ülesande puhul võtma kasutusele plaan B, kui jah, siis millisel?

Maribel: Me ei pidanud võtma kasutusele plaani B, kõik läks hästi.

Liisa: Jah, pidime katapultid ülesandel.

Kuidas kirjeldaksite oma meeskonnakaaslasid?

Maribel: Nad on toredad, lahedad ja omapärased. Nad on väga abistavad ja julged.

Liisa: Targad, tublid ja toredad.

FOTO: RAKETT JUUNIOR FACEBOOK

Liisa, Ayden ja Maribel võidurõõmu jagamas.

Mida võtate endaga saatest kaasa?

Maribel: Saatest võtan kaasa julguse, nutikuse, pädevuse ja julguse tagasi tulla.

Liisa: Lõbusa tuju.

Kuidas jäate võistlust meenutama?

Maribel: Meenutama jään sellega, et see oli vahva, lõbus ja alati, kui näen Kristel Aaslaidi, siis tuleb mulle alati „Rakett juunior” meelde.

Liisa: Sellega, et oli palju toredaid aegu.

Koostöös Eesti Teadusagentuuri ja Swedbankiga korraldab AHHA teaduskeskus igal aastal võistluse „Rakett juunior”. Võistlusel on kokku viis fooru: kvalifikatsioon, eelvoor, veerandfinaal, poolfinaal ja finaali. Võistlusel pannakse proovile oma teadmised nii põhikooli reaalainetes, nutikuses, loogilises kui ka üldpädevuses. „Rakett juunior” selgitab välja, kes on Eesti nutikaim kool.

Päikeseline talispordipäev tõi kogu koolipere liikuma

2. veebruaril toimus meie koolis talispordipäev, kus 1.–12. klassid said osaleda orienteerumises ja klassidevahelistes teatevõistlustes. Päev pakkus palju rõõmu ja sportlikku hasarti.

FOTOD: BIRGIT PUNKAR

Uus ÕE juhtkond räägib plaanidest ja visioonist: „Õpilaste hääl peab päriselt kõlama!”

Lähte Ühisgümnaasiumi õpilasesinduse president Rayan Veiman (11.I) ja asepresident ning sekretär Kirsi Tiits (11.I) soovivad muuta ÕE rolli koolis selgemaks ja mõjusamaks. Nende eesmärk on tugevdada õpilaste kaasamist otsustusprotsessidesse, parandada info liikumist ning kujundada õpilasesindusest toimiv meeskond, kelle algatused viivad päris muutusteni.

AUTOR: KRISETE PÄRNA

Palun tutvustage end lehelugejatele!

Kirsi: Mina olen 11.I klassist Kirsi Tiits ning õpilasesinduses täidan sekretäri ja asepresidendi rolle.

Rayan: Minu nimi on Rayan Veiman ja olen Lähte Ühisgümnaasiumi õpilasesinduse president. Õpin 11.I klassis. Olen inimene, kellele meeldib asju süsteemselt läbi mõelda ja kellele läheb korda, et kool oleks koht, kus õpilastel on hea olla. Mitte ainult õppimise, vaid ka üldise õhkkonna mõttes. Mulle on oluline, et koolis valitseks avatud suhtlus ning et õpilased tunneksid, et nad ei ole lihtsalt otsustega leppijad, vaid saavad ka ise kaasa rääkida. Just see mõte on mind kõige rohkem õpilasesinduse töö juurde toonud.

Miks kandideerisite ÕE juhtideks?

Kirsi: Kandideerisin õpilasesindusse, kuna Rayan arvas, et me moodustaks hea tiimi, et tuua õpilasesindus rohkem pildile meie koolis ning teha päriselt midagi ära nii enda kui ka kaasõpilaste heaks.

Rayan: Kandideerisin õpilasesinduse juhiks, sest tundsin, et ÕE

roll koolis võiks olla tugevam ja selgem. Õpilasesindus ei peaks olema lihtsalt nimekiri inimesi või üksikute ürituste korraldaja, vaid toimiv meeskond, kellel on koolielus päris roll ja vastutus. Tahtsin proovida, kas ja kuidas oleks võimalik ÕE tööd paremini organiseerida, muuta see nähtavamaks ning luua olukord, kus õpilaste arvamus jõuab päriselt ka nendeni, kes saavad otsuseid teha. See tundus väljakutsena, mida tasub proovida.

Mida tahaksite koolis õpilasesinduse kaudu muuta või parandada?

Kirsi: Soovin, et õpilastel oleks koolis päriselt hääl ja võimalus seda kasutada kõigis neid puudutavates teemades ning et see hääl jõuaks vajadusel ka juhtkonnani. Praegu on näiteks olukord, kus kooli kutsuti poliitik Lauri Läänemets ja õpilased pidid olema publikuks, kuid keegi ei küsinud õpilastelt, kas nad soovivad just teda kuulata. Ometi oli kohalolek õpilastele kohustuslik. See sõna on minu jaoks väga ahistav, eriti olukorras, kus õpilastel ei ole olnud võimalust avaldada arvamust selle kohta, kas

FOTO: MIA MARIA KOPLIMÄGI

Rayanile on ÕE-sse kuulumine uus kogemus, aga Kirsi tegutses Tabivere põhikoolis õpides õpilasesinduse liikmena viis aastat ning ta oli ka valla noortevolikogu esinaine kaks aastat.

esineja või teema neid üldse huvitab. Minu jaoks on kõige olulisem õpilaste kaasamine kooli otsustusprotsessidesse, sest usun, et eriti gümnaasiumiastmes on õpilased ja õpetajad pigem kolleegid, mitte n-ö hierarhiliselt ebavõrdsed osapooled.

Rayan: Kõige rohkem tahaksin parandada suhtlust ja info liikumist. Tihti tekib olukord, kus õpilaste seas on mõtteid ja muresid, aga need ei jõua kuhugi edasi või jäävad klasside tasandile. Samuti ei pruugi alati olla selge, miks teatud otsused tehakse või kuidas need sünnivad. Õpilasesindus saab siin olla ühendav lül – koht, kus klassidest tulevad mõtted koondatakse ja edastatakse edasi juba läbimõeldult. Soovin, et õpilased tunneksid, et nende arvamused on kaal ja et ÕE oleks selgelt nähtav ning arusaadav kogu kooliperele.

Milline on teie visioon õpilasesindusest kooliaasta lõpuks?

Kirsi: Kooliaasta lõpuks peaks olema kujunenud tugev meeskond ning ühine arusaam sellest, miks ja mille nimel me õpilasesinduses tegutseme. Minu hinnangul peaks selleks ajaks olema toimunud ka põhikooli ja gümnaasiumi õpilasesinduse

lahutamine, kuna see on praeguses olukorras hädavajalik. See aitaks selgemalt välja joonistada struktuuri ning mõista, milliste teemadega keegi tegeleb. Hetkel on näha, et õpilasesindus on liiga tugevalt suunatud peamiselt ürituste korraldamisele, mis ei peaks olema selle põhifookus. Nooremate klassidele on ürituste korraldus oluline ja arendav, sest see on hea algus nende karjäärile õpilasesinduses. Gümnasistid ja põhikooli lõpuklasside õpilased ootavad aga juba rohkem sisulist ja isiklikku arengut, kuna lõbusamate ja lihtsamate tegevuste etapp on nende jaoks pigem läbitud.

Rayan: Kooliaasta lõpuks näen õpilasesindust kui toimivat ja ühtset meeskonda, kus igal liikmel on selge roll ja vastutus. Minu jaoks on oluline, et ÕE ei sõltuks ainult ühest või kahest aktiivsest inimesest, et õpilasesindus oleks koolipere silmis

usaldusväärne partner nii õpilaste kui ka õpetajate ja juhtkonna jaoks. Ideaalis võiks olla näha, et ÕE algatused ei jää ainult ideedeks, vaid viivad ka päris muutusteni, olgu need suured või väikesed.

Milliseid üritusi plaanite korraldama hakata?

Kirsi: Praegu näen, et just loengud gümnasistidele ja põhikooli lõpuklassidele on need, mida tahaksin kooli rohkem tuua. Nendega võiks kaasneda ka süsteem valikainete mõttes, näiteks, et õpilane osaleb aastas kindlal arvul loengutel ning saab selle eest kursuse kirja. See oleks väga hea võimalus silmaringi laiendamiseks ja enesearenguks.

Rayan: Hetkel on suurim fookus ÕE sisemise töökorralduse paika saamisel, sest ilma selleta on keeruline midagi püsivalt teha. Kui see on loodud, tahame hakata korraldama üritusi, mis tugevdavad kooli ühtsustunnet

ja toovad koolipäevadesse vaheldust. Need ei pea ilmtingimata olema suured ja keerulised sündmused, olulisem on, et need oleksid sisukad, hästi läbi mõeldud ja õpilastele päriselt huvitavad. Samuti tahame kuulata ideid otse õpilastelt ja lähtuda nende soovidest.

Milline on järgmine suurem ÕE sündmus, mida ÕE korraldab?

Kirsi: Hetkel tean, et õpilasesinduse presidendil on juba üks loengutüüpi sündmus mõtteliselt n-ö soojas, kuid selle kohta saab tõenäoliselt rohkem infot siis, kui aeg on selleks küps.

Rayan: Järgmine oluline samm on õpilasesinduse üldkoosolek, kus saame uue koosseisuga esimest korda kokku. Seal paneme paika edasise töökorralduse, ootused ja eesmärgid. Suuremate sündmuste korraldamine tuleb alles pärast, kui ÕE-l on kindel põhi all ja kõigil on selge, kuidas ja mille nimel me tegutseme. See loob paremad eeldused ka õnnestunud üritusteks tulevikus.

Uued tuuled koolimajas: kohtume meie kooli värskete õpetajatega

Meie kooliga on sellel sügisel liitunud mitmeid uusi õpetajaid. Sel korral tutvume Oscar Miyamotoga, kes on valmis andma endast parima, et toetada õpilasi nii teadmiste omandamisel kui ka igapäeva-
oskuste kujundamisel.

KÜSIS: KÄTLIN JAASKA

Mis teid meie kooli töö ja mida te ootate sellelt kogemusest?

Lõpetasin eelmisel aastal Tartu Ülikooli. Õppisin semiootika ja

kultuuriuuringute doktorantuuris. Hispaania keele õpetajaks saamine oli minu strateegia tööleidmiseks Eestis. Seetõttu ei kõhelnud ma Lätel töötamast, kui tööpakkumise leidsin.

Ma eeldan, et see kogemus on värskendav vaheldus võrreldes minu karjääriga humanitaarteaduste akadeemikuna

Millise kolme sõnaga kirjeldaksite ennast?

Ma olen kohvisöber ja detailidele orienteeritud nohiklik inimene.

Milline on üks hobi või tegevus, mis teeb teid alati rõõmsaks?

Uute riikide külastamine ja tohutult paljude piltide tegemine.

Kas teil on mõni huvitav fakt enda kohta, mida vähesed teavad?

Ma olen suur *heavy metal* muusika fänn, mul on karates must vöö ja mulle meeldib osaleda luulevõistlustel.

Millised on teie ootused kooliaastale?

Ma tahan, et mu õpilased leiaksid hispaania keele õppimiseks tõelise motivatsiooni. Vähemalt loodan, et see parandab minu suhtlust nendega. Koolis õpetamine on olnud väga raske, kuna ma ei räägi eesti keelt.

Piltuudised

KOOSTASID: ELISE VAIKSOO JA MARTA RAUDSEPP

FOTO: ERAKOGU

19. detsembril tähistasid algklassiõpilased pühi jõuluhommikuga, kus õpilased tegid lõbusaid etteasteid ning lustisid pühademeeleolus.

FOTO: JAAN KAUPMEES

Kuna 30. jaanuaril oli meie koolis iseseisva õppimise päev, tähistati eesti kirjanduse päeva päev varem ehk 29. jaanuaril. 4.–8. klassidel oli eesti kirjanduse viktoriin ning 9.–12. panid oma kirjandusalased teadmised proovile „Kuldvillakus“. 4.–8. klasside viktoriini võitis 8.b

FOTOD: ERAKOGU

Lähte kooli õpilased on praegust lumist talve nautinud nii tuubitades, mäel suusatades kui ka kalgukoortega saanisõitu tehes. On olnud palju kukkumisi, aga palju lõbu ja põnevust.

FOTO: ERAKOGU

28. jaanuaril käis esimene loodussuuna lend Eesti Maaülikoolis, kellega koostöös on loodussuunal valikaine „Farmist lauale“, kus siis käiakse tegemas praktilist tööd ning õpitakse toidu tootmist, loomateadust ja loomakasvatust.

FOTO: LAURA REBANE

12. detsembril toimus 9.–12. klassi õpilastele jõluball, kus oli erinevaid ja huvitavaid etteasteid klasside poolt ning esines ka bänd Qotid. Ball oli täis tantsu ja naeru ning hetki, mis enam ei unune.

FOTO: KETREN KOLGA

„Kuldvillakus“ sai kolmanda koha sai 9.b klass (koosseisus Airon Adamka, Kerdo Suvi, Saron Aule ja Grethe Kuldmäe), teise koha saavutas Keir Rainer Viira, kes esindas 12.ms klassi, ning esimese koha pälvis 12.t klass (Viktoria Kovbasnjuk, Keiti Makke, Mirjam Nirk ja Markus Valgerist).

FOTO: ERAKOGU

23. jaanuaril oli meie koolis Tartu valla noortevolikogu, kes viis 9. ja 10. klassidele läbi volikogu töö simulatsiooni, mille käigus said õpilased lahendada erinevaid noori puudutavaid probleeme. Samuti tehti ettepanekuid korraldada vallas rohkem 16+ pidusid ning pakkuda noortele rohkem suhtlemis- ja vaimse tervise koolitusi. Noored tõstasid ka bussiliikluse parandamise teema, mida plaanitakse edaspidi arutada ka noortevolikogus.

FOTO: ERAKOGU

4. veebruaril toimusid Tartumaa 10.-12. klasside meistrivõistlused korvpallis. Kokku osales üheksa kooli üle linna ja maakonna. Võitjaks krooniti Jaan Poska Gümnaasium. Meie kooli võistkond saavutas II koha, III koha saavutas Luunja Keskkool. Lähte ÜG võistkonnas mängisid Keiro Ainsoo, Karl Mihkel Karu, Airon Adamka, Marcus Zikaras, Rasmus Rives, Sebastian Villem, Marti Olo, Reigo Raasik, Ebert Männik ja Tony Kägo. Noormeeste treener on Ivi Kaljuvee. Palju õnne!

FOTO: ERAKOGU

Jaanuarius käisid meie kooli 5. klassid Tallinnas ERRi majas tutvumas teletööga ning saate „Eesti mäng“ salvestusel.

FOTO: ERAKOGU

18. detsembril toimus põhikooli (4.-8. klass) jõulupidu, seekord ei olnud see aulas, vaid hoopiski spordihoones. Öhtu oli täis huvitavaid kogemusi, etteasteid ja mänge.

FOTOD: LIIDIA VARRIK

Meie kooli vilistlased Ilja Sobolev (63. lend) ja Kirill Smuglin (62. lend) käisid 5. veebruaril 11. klasside õpilastele kõnelemas gümnaasiumi lõpetamisest, ülikooli astumisest ja õppimisest arstiteaduskonnas. Noormehed jagasid oma kogemust ja hulganisti kasulikke soovitusi praegustele gümnaasistidele.

Detsembris käisid 20 õpilast 5.b klassist ja 21 õpilast 6.b klassist Tartu Ettevõtluskülas. Õpiti erinevaid viise, kuidas tiimitööd edendada ja kuidas rahaasjad võivad sõbrad tülli ajada. Lõpuks said kõik aru, miks miski tähtis on ja kuidas probleeme lahendada saab.

6. veebruaril toimusid Pala terviseradadel Tartumaa koolinoorte murdmaasuusatamise meistrivõistlused. Kuldamedali sai oma vanuseklassis Jakob Kommusaar (fotol). Hõbemedali said kaela Miina Kommusaar, Henri Raju Aardevälja, Oskar Kruus, Joosep Kommusaar ja Henri Tarv. Kolmandaks suusatas end Kasper Koort ja neljanda koha sai Kren Heinmaa. Palju õnne!

FOTO: MARTA RAUDSEPP

29. jaanuaril külastas kooli sotsiaaldemokraatide esimees Lauri Läänemets. Gümnaasistidele tutvustas Läänemets elanikkonna- ja riigikaitset. Külalistunnis kerkis esile mitmeid teemasid ja küsimusi, millega näitasid õpilased üles oma huvi poliitika vastu.

Lõuna-Eesti prefekt Vaiko Vaher on uhke ja tänulik, et on Lähtel kasvanud ja õppinud

Vaiko Vaher (33) on meie kooli vilistlane ja sellest aastast uus Lõuna prefektuuri prefekt. Intervjuus jagas Vaiko ausalt ja avameelselt mälestusi oma kooliajast ja kõneles teekonnast politseiniku ametisse ja selle töö olemusest.

KÜSIS: KETRIIN EISMEL

Milline oli teie kooliaeg Lähte koolis?

Väga vaheldusrikas. Kui ma nüüd päris aus olen, siis ma kindlasti tegelesin kõigega, välja arvatud õppimisega. Aga tagantjärele ma proovin ennast sellega lohutada, et ma küll ei käinud väga palju tundides, sest mulle meeldis teha teisi asju samal ajal, aga ma jällegi proovisin selline heatahtlik noor kutt olla. Ma vahepeal öösiti siinamaani, mitte ei ärka üles, aga mul tuleb sellest gümnaasiumi ajast mõni ebameeldiv mälestus meelde, kus ma mõtlen, et kui saaks aega tagasi pöörata, siis oleks käitunud ise teistmoodi ja võib-olla olnud õpetajate suhtes veidi sõbralikum, rohkem kaasa mõelnud, koolis käinud. Jah, gümnaasiumis läks tundides käimisega keeruliseks, sest tekkisid muud hovid ja huvid väga kiiresti kõrvale.

Mille kõigega te siis tegelesite kooliajal?

Käisin kooris laulmas, saalihokit mängisime, olime Noortes Kotkastes ja Kaitseliidus. Tegelesin nende asjadega, millega enamik 17-aastased poisid tegelevad, pätti tegime ka ja aeg kulus ära. Tollel ajal kõik muu oli põnevam. Kui oli võimalus midagi teha, ajalooloolümpiaadil käia tundide ajast, siis käisin. Koori oli hästi lihtne minna, sest kõik tüdrukud olid kooris, samamoodi rahvatantsus oli lihtne käia. Ja Kaitseliidus olid püssid ja sai metsas möllata.

Milline õpilane te olite?

Mul olid tugevad kolmed, välja arvatud ajalugu, mis mul on terve aeg viis olnud, ka ühiskonnaõpetus ja kehaline ilmselgelt. Aga keerulisemad ained nagu vene keel, saksa keel ja mateemaatika, seal ma ikkagi kolmedega purjetasin. Ma annan endale aru, et need kolmed olid ka sellepärast, et ma lihtsalt hiljem käisin väga viisakalt

õpetajatelt vabandust palumas ja proovisin väga sõbralik olla. Ma ei olnud väga hea õpilane. Aga jällegi, kui saaks aega tagasi keerata, siis ma teeksin need asjad kindlasti teistmoodi, sest hiljem elus on väga palju raskem, kui sa gümnaasiumis pullimees oled.

Kas teil oli mõni õpetaja, kes teid eriti mõjutas?

Viivi Rohtla oli selline ajalooõpetaja – legendaarne. Meil kuidagi klappis hästi, ilmselt sellepärast, et mulle kohutavalt meeldis ajalugu ja Viivile meeldisid inimesed, kellele meeldib ajalugu. Mu ajalootunnid 11. ja 12. klassis olid palju lihtsamad kui teistel, sest Viivi teadis, et kui olümpiaadile oli vaja minna, siis ma alati läksin. Meie enda klassijuhataja Helle Järvalt oli ka super äge. Me ise temaga

oleksime võinud paremini käituda. Tema ütles kurikuulsalt, mida ma olen ka hiljem kasutanud, umbes midagi sellist, et mis see elu muud on, kui sigimine, õgimine ja selle ümber sagimine. Väga sügavamõtteline. Ta oli väga kihvt. Ma ütlen, et kõik Lähte kooli õpetajad, õpilased ja kokad ja kogu see kamp oli väga äge. Elu parim elu oli see, kui ma Lähtel koolis sain käia.

Mis aine oli teie jaoks koolis kõige raskem?

Keemia. Ma ei saanud aru. Ma lõpetasin gümnaasiumi nii, et ma ei oska siiani tasakaalustada. Need, kes teavad, mis asi see on, naeravad, sest see on kõige lihtsam asi keemias üldse. Aga ma lihtsalt ei saanud aru, kuidas need molekulmassid on ja kes mida külge tõmbab ja kuidas need sidemed seal tekivad, ma ausalt ei saanud aru. Väga tahaks aru saada, võib-olla kunagi teen veel endale selgeks selle.

FOTO: ERAKOGU

Vaiko Vaheri esimene tööpäev Lõuna prefektina oli selle aasta 5. jaanuaril.

Kas mõni kooliaegne oskus on teile hiljem töös kasuks tulnud?

Kas oskus, aga iseloomuomadus. Ma käisin ka algkoolis Lähtel, põhikoolis olin paar aastat Tallinnas ja gümnaasiumisse tulin tagasi. Aga mulle väga meeldis iseseisvus. Ka Lähtel elades, kogu see lasteaeda minek, ma käisin üksi lasteaias, läksime lasteaeda ja tulime lasteaiast koju. Täna mul endal on 7-aastane tütar – mõeldamatu. Koolis samamoodi. Kuna meil ei olnud ühtegi huvitavat digiseadet, siis see, kas sa päriselt hommikul kooli läksid või ei läinud, oli usalduse küsimus. Vahepeal juhtus, et ma ei läinud ka, oli vaja teisi asju teha. Mis mulle Lähte puhul meeldis, oli see, et gümnaasiumis õpetajad ikkagi surusid väga palju iseseisvumisega, öeldi, et kui sa ei taha gümnaasiumis käia, siis sa ei pea käima, tee midagi muud. Korralik reaalsuskontroll tuli vist 11. klassi kevadel, kui tollaegne direktor Üllar Loks minu ja meie sellise neljase poistekamba kokku võttis ja ütles: „Poisid, nüüd teil on suvi aega parandada enda asjad ära ja kui suve lõpuks parandatud ei ole, siis 12. klassi ma teid edasi ei lase. Ja siis minge tehke neid asju, mis te tahate teha.”

Ma võib-olla hüppan siin teemalt teemale, aga ma arvan, et Eesti haridussüsteemi suurim mure on see, et need hetked, mis on kõige kriitilisemad noore puhul, selline 17, 18, 19, need on hetked, mis noore areneva meesterahva puhul on kõige keerulisemad. Sa otsid ennast, mingid asjad on seaduslikud, mida sa varem ei tohtinud teha. Samal ajal koolis ja gümnaasiumis kõige olulisemaid eksameid ja asju teha on ülekeeruline. Aga Loks võttis meid kõrvale ja ütles: „Diil on nüüd selline,

„Ma olen alati öelnud, et mul sisuliselt pole vahet, mis tööd ma teen, tuleb leida see, mis silma särada paneb, ja seda teha.”

et kui asjad tegemata, siis 12. klassi te ei näe." Ta tegi seda sõbralikult, ta ei karjunud. Need, kes Loksi teavad, teavad, et ta on alati selline väga rahulik kuju. Tegelesin kogu suvi. Meil oli vene keele õpetaja Raissa Kassatik, saksa keele õpetaja Varje Kaarde ja Malle Tiideberg, kes meile keemiat andis, ja nendele ma ikkagi käisin viimas šokolaade, endal silmas pisarad, anusin ja palusin, et saaks need asjad tehtud. Ja sain ka. Aga üks meie pundi liige ei saanudki ja ta 12. klassi ei jõudnudki.

Kui küsimuse juurde tagasi minna, siis ma arvan, et iseseisvus ja see, et kui sa tahad teistele selgeks teha, ei pea alati seda jõu või sunni ja vihaga tegema, vahepeal aitab ka hea sõna, et sa saad aru, et kui sa nüüd ei tee, siis läheb halvasti. Ma arvan, et see põhimõte aitab nii töös kui ka igal pool mujal.

Kui olulist rolli mängivad teie arvates hinded?

Nii ja naa. Mu riigieksamid läksid hästi, mul olid kõik üle 80 punkti. Tollel ajal veel hindedeid ei pandud, olidki punktid. Aga mul keskmine hinne oli metsik, ma pakuks 3,5, ma isegi ei tee liiga. See oli pingutatud 3,5. Siis juhtus see, et pärast gümnaasiumi lõppu käisin ajateenistuse ära ja mingi hetk mul toimus selginemine. Ma ei ütle, et ma täiskasvanuks sain, aga ei olnud ka laps enam. Ma avastas, et ma tahan ülikooli minna, ja mida ülikoolis küsiti, oli keskmine hinne, ja mul ei olnud seda keskmist hinda. Õnneks ülikoolisüsteem mõned aastad hiljem muutus. Sisuliselt läksin bakalaureust õppima, kui ma olin 25-aastane, ja magistri tegin, kui olin juba 27- või 28-aastane. See kõlab väga klišeena, eriti kui seda politseinik ütleb, ja ma tean, et kui ma ise oleks 16-18-aastane

ja keegi ütles, et õpi hästi, siis ma oleks kindlasti öelnud, et ei. Hinded ei ole kõige olulisemad, aga miinimum neljadega ja paar kolme sees võiks selle sõidu ära teha.

Mis on veel olulisem, on see, et koolis leida mingisuguseid lisategevusi, mis sulle endale meeldivad, leida see kirk üles. Ka meie ajal pakuti Lähdel hästi palju: rahvatantsu, koori, robootikat, tehnoloogiaklass sai autojuhiload teha, koolilehte sai teha, etelda, näidelda, mida iganes. See on aeg, mil sa saad kire üles leida. Ma ise mängisin saksofoni, bändi tegime, rahvatantsu

tantsisime, Noortes Kotkastes olime. Võib-olla sellepärast ma koolis ei käinudki, nii palju põnevad oli samal ajal. Seda ma kindlasti soovitan teha.

Kui me koolilehte tegime, siis oli noorte meedialaager, neli korda aastas äkki, kus üle Eesti kõik meediahuvilised said kokku. Näiteks täna Eesti tippajakirjanik Piia Osula, kes tegi „Pealtnägijad“. Ma teadsin Piiat siis, kui ta oli 16-aastane Jõgeval õppiv noor tüdruk, nüüd ta oli „Pealtnägija“ saatejuht.

Just kontaktide võrgustikku ma soovitan tekitada. Õppida on ka vaja, ja peabki. Miinimum on vaja ära teha, need kooliteadmised tulevad kindlasti kasuks, aga veel rohkem tuleb kasuks, kui sa oled leidnud oma kire, millega tegeleda ja sul on lisaks sarnaselt mõtlevad inimesed ümber, on need rahvatantsijad, ajakirjanikud või kes iganes.

Kuidas te jõudsite politseitööni?

Politseitööni jõudsin nii, et Lähdel olles, ma ei ütle, et ma olen rohkem politsei eest ära jooksnud, kui ma ise olen pätte püüdnud, aga ma ei ole eeskujulik noor kindlasti olnud. Seal oli see Lähte, hästi halb sõna, aga *vibe*, selline meeleolu, et me väga pi-

„Elu parim elu oli see, kui ma Lähdel koolis sain käia.“

pagan, tahaks midagi veel elus teha, et kaua sa mängid sõja pidamist või kaua sa treenid selleks. Tahaks päriselt ka midagi inimeste jaoks ära teha ja neid aidata. Pärast koroonat ma kandideerisin politseisse ja alustasin tööd kohe Tartus. Hakkasin kiirreageerijaid juhtima. Väga põnev jälle, iga päev püüad ainult pätte ja põhimõtteliselt millegi muuga ei tegelegi. See on hästi lihtne, see on osaliselt tükitöö. Sa lähed öhtul koju ja saad öelda, et täna ma püüdsin kolm pätti või neli või viis pätti. Ja mitte see, et pättide püüdmine huvitav oleks, see on ka huvitav, lihtsalt need inimesed, keda politsei püüab või kellega tegeleb. Ma ei taha nii mustvalge olla, aga üldjuhul nad on midagi väga kohutavat toime pannud. On keegi laste vastu midagi teinud või on lähisuhtevägivalla temaatika. Aga igal öhtul, kui ma koju lähen, ma tunnen seda, et täna ma sain kedagi aidata läbi selle, et me saime mõned pätid kinni püütud.

Milline näeb välja ühe politseiprefekti tavaline tööpäev?

Hästi erinev on, päriselt. Täna ma hommikul tulin tööle, siis ma käisin Otepääl, saime vallavanemaga kokku, siis ma tulin siia. Päevad on väga erinevad. Aga kindlasti on palju vähem põnevam, kui ta tundub. Väga palju on istumist, väga palju on arutamist, inimeste murede kuulamist ja kõike muud. Klassikalise mõttes *action*'it on vähe. Samas ma tunnen väga rõõmu, kui teised saavad *action*'it kogeda ja inimesi aidata.

Kas on midagi, mida inimesed teie töö kohta sageli ei tea või ei oska ette kujutada?

See ei lähe küll nii palju minuga kokku, aga üldisemalt politseiga on see, et me päriselt oleme

täiesti tavalised inimesed. Ma mäletan, kui ma ise laps olin, needsamad politseinikud töötavad nüüd täna minu meeskonnas, siis ma vaatasin neid ja kujutasin ette, et nad on kogu aeg nagu politseinikud. Lähuvad voodisse, võtavad vormi seljast, hommikul ärkavad üles ja panevad vormi selga. Aga politseinikud, nii ka õpetajad ja teised, on täiesti tavalised inimesed, kardavad samu asju, muretsevad samade asjade pärast. Mida paljud ei teagi, ongi see, et see, et me oleme selle töö valinud, ei tähenda, et me oleme, nagu paljud ette

FOTO: TRIIN NAGEL
Vaiko Vaher Tartu Politsemajas intervjuud andmas.

dasime lugu isamaalisusest ja patriotismist ja siis ma lasin ennast imeda Noorte Kotkaste süsteemi sisse. Kuidagi tekkis, et hästi palju oli sarnaselt mõtlemaid noormehi ja tollel ajal mindi Kaitseväge Akadeemiasse. Ja kui sa olid selline isamaaline kutt, eriti kui sulle meeldis metsas ringi möllata, siis sa olid kihvt kutt. Ja kuna Lähdel suurt midagi teha ei olnud, välja arvatud metsas ringi möllata ja väga palju sporti teha, siis ma läksin ajateenistusse. Seal mulle kohutavalt meeldis.

Hiljem läksin kaitseväge tööle, olin peaaegu kümme aastat. Mingi hetk, kuna ma olen selline rahutu hing, mõtlesin, et

kujutavad. Kui naaber ületab kiirust, siis me kohe hakkame sekkuma ja möllama. Ei hakka. Täpselt samasugused inimesed oleme, lihtsalt meie oleme valinud sellise töö.

Kui kaua teil läks aega, et jõuda prefekti ametini?

Viis aastat tegelikult. Ma ei taha liiga teha, aga see on väga kiire, palju kiirem kui tavaliselt. Tavaliselt läheb 20 aastat, aga minul vedas ja mul on üldse väga palju vedanud. Vedas Lähel õpetajatega, vedas hiljem ja on väga palju õnne olnud, et ma viie aastaga siia jõudsin.

Kas te olete kunagi mõelnud mõne teise ameti peale?

Ikka olen mõelnud. Ma olen ise mõelnud, et ma tegelt tahaks kunagi, võib-olla see kunagi juhtub ka, koolis töötada, võib-olla ise ajalooõpetaja või ühiskonnaõpetaja olla. Võib-olla on seal seda Indiana Jonesi lugu ka. Indiana Jones õpetas küll arheoloogiat, aga midagi õpetamisega, sest nii palju kui ma olen saanud käia koolides või ise mingeid tunde andnud, siis see on hästi põnev.

Kui ma kunagi hästi rikkaks saan, siis ma tahaks oma baari avada, kus oleks kihvt koos aega veeta, mitte napsukoht. Ma olen ka baarmenina töötanud ja väga äge on inimestega suhelda ja toimetada. Ma olen alati öelnud, et mul sisuliselt pole vahet, mis tööd ma teen, tuleb leida see, mis silma särada paneb, ja seda teha.

Kui te ei oleks politseisse läinud, kes te siis oleksite?

Parem küsimus oleks see, kui ma kaitseväelaseks kunagi ei oleks hakanud, siis mis minust oleks saanud. Ma suure tõenäosusega töötaks ehituse peal Soomes või oleks juba surnud tänaseks. Mis on aus, kui sa oled maakohast pärit, Lähel ei ole veel nii maakohat, aga kui sa oled väikesest külast pärit, siis see trepp, kust sa pead üles ronima, et kuhugi jõuda, versus nende inimestega, kes on eliitkoolidest või rikkaste vanemate lapsed, sa pead lihtsalt rohkem pingutama. Kui ma vaatan enda lapsepõlve seltskonda, siis neid, kes on sellest mullist välja murdnud, et elus on ka midagi muud

peale raha või selle, et mul on uhke Audi olemas, neid ei ole väga palju. See on ka sellest, et kui sa oled ise väikesest kohast pärit, sa ei julgegi suurelt unistada.

Kui ma saaks midagi soovitada, siis mina päriselt olen väga uhke, mul on isegi Lähel kirjaga pusa. Seal on väga

FOTO: ERAKOGLU

Pilt president Zelensky visiidist.

suur võlu sellest, kui sa oled saanud kas Lähel või mõnes muus väikekoolis käies tähelepanu, mida sulle pööratakse, võimalused, mis sul on ja tegelikult kui lihtne on seal teha koolilehte või kui head on sportimistingimused ja lisaks see, et sul on ühikaelu juures, mis on täiesti teine väärtus.

Ma olen alati uhke ja soovitan teistele ka olla. Olles väga paljude inimestega oma elus kohtunud, siis kõige igavamad on need, kes on kusagilt Tallinnast pärit, käinud reaalkoolis või Tartus ainult Treffneris, neil pole ühtegi ägedat lugu. Ja kui ma lähen oma lugudega, kuidas me 8-aastasena ronisime öösel aknast välja, et minna salaja Palalinna ujuma, või ehtasime onne või mängisime politseid ja pätti küla vahel, siis kõik vaatavad, oot, mis asja, me istusime siin Mustamäel või kesklinnas kusagil.

Maakohast pärit olemisel on oma väga suur väärtus ja iseseisvus ka. Ei tasu põdeda seda ja tasub uhke olla selle üle.

Millised on praegu suurimad väljakutsed politseitööd?

Kaks asja, üks on üldisem ja on kogu aeg olnud – inimesed joovad liiga palju. Suure

osa sündmustest, ligi 70-protsenti kõikidest asjadest, mida me teeme, on seotud alkoholiga. On seotud sellega, et me ei suuda piiri pidada, me lahendame muresid napsuvõtmisega. Kui on rebaste ristimine või mõni muu põnev pidu, siis tehakse ka napsupudelid lahti ja sealt hakkavad need asjad rulluma.

Teine suur mure on see, et me anname raha väga kergesti ära kelmidele. Väiksem mure on see, et inimesed varastavad väga palju ja seal natuke paistab napsutamine ka tagant välja. Aga me täna kaotame kõige rohkem raha kelmidele. Eestis, kui ma õigesti mäletan, 30 miljonit eurot. Kõik on petta saanud, noored vähem, sest noortel ei ole nii palju raha, aga ka 20+ ja 30+ vanuses inimesed, ettevõtjad, politseinikud ise.

Mis mõjutab rohkem, on päriselt alkohol, sealt hakkab kõik kerima. Ka poevar-

gused, mis on Tartu linnas suureks probleemiks. Probleem ei ole see, et poest varastatakse, vaid see, mille pärast inimesed varastavad. Keegi ei saa rikkaks varastamisega, toidetakse hoopis sõltuvust, olgu see narkootikum- või alkoholisõltuvus.

Mis on kõige sagedasem põhjus, miks politsei noortega kokku puutub?

Noortega me puutume järjest vähem kokku. Noored ei ole hukas, noortega seis ei ole

kunagi nii hea olnud, kui ta täna on. See, et me muretseme veipide ja kõige muu pärast, see käibki kaasas.

Mina, olles ka kunagi noor olnud, see kõlab nagu ma oleks väga vana, aga noorus ongi piiride testimine ja pättuste tegemine. Ma mäletan, me vist umbes kuueaastasena proovisime takjakõrt suitsetada, kujustasime ette, et see on nagu suits.

Ei olnud ja räigelt kibe maitse oli ka.

Mingid asjad aga tulebki ära proovida, kui me räägime legaalsest asjadest.

Kuidas aga noored meile üldjoontes ette satuvad? Meil on täna üks äärmus need noored, kes on ise väga äärmuslikud, kes on päriselt kellegi ära tapnud. Neid on hästi vähe. Teine osa noori on sellised, kes on oma elus halbu valikuid teinud. Mis täna on hästi suur mure, on see, et me väga palju tarbime sotsiaalmeediat. Mure ei ole selles, et me sõpradega

„Aga igal õhtul, kui ma koju lähen, ma tunnen seda, et täna ma sain kedagi aidata läbi selle, et me saime mõned pätid kinni püütud.“

ei suhtle, vaid me täna normaliseerime selle, et me vaatame Ukraina tapmisvideoid, me vaatame, kuidas Raasikul tapmine toimus. Ma mängisin ka arvutimänge, vahel siinamaani. Aga Five Nights at Freddy's ja Roblox, need on nii räigeaks läinud. Kuna noortel aju alles kasvab, siis nende jaoks ongi see normaalne ja nad tihtilugu ei saa aru, et nad tegid midagi väga kole-dat, ja sealt hakkab see pall veerema.

Minu soovitus on see, et päriselt ei pea neid pea ma-halõikamise videoid või Ukraina kõige räigemaid sõjakuritegusid või neid tapmisi, mis on Eestis toimunud, vaatama. See ei anna sulle mitte midagi juurde, kui sa neid vaatad. Ausõna, ma olen neid kõiki ise ka näinud.

Teine pool on see, et sõpru tuleb päriselt valida. Olles ka ise olnud noor, tean, et hästi suur mure on selles, et sa tahad kõigile meeldida. Kui mingi kamp läheb kanepit suitsetama, mõeldakse, et pagan, ma tahan ka kambas olla, sest äkki mind visatakse välja. Minu soovitus: see läheb mööda. Tuleb selg sirgu lüüa. Nendele inimestele, kellega sulle ei meeldi seltskonnas olla või kes käituvad imelikult, tulebki ei öelda. Inimesed, kes on sinuga sarnased ja kellega sulle meeldib koos olla, nad on ka olemas, nad tuleb lihtsalt üles leida.

Mis on teie arvates suurim probleem, mille-ga noored täna silmitsi seisavad?

Vaimne Tervis. Kui ma saaks kolm tükki öelda, ma ütleks vaimne tervis, vaimne tervis ja vaimne tervis. Teisalt, meil ei ole kunagi vaimse ter-vise osas teadlikkus nii hea olnud. Ka minu ajal, minu vanemate ajal ja minu vanava-nemate ajal olid vaimse tervise mured. Too aeg lahendati muresid nii, et mindi kuhugi kuuri ja joodi surnuks ennast, või joodi nii kaua, et ükskord vaimne tervis läks lõpli-kult katki. Tänapäeva noored on ülitublid, ka minu generatsioon ja sealt veel teie

generatsioon. Me räägime oma muredest. Kui mul on vaimset raske, siis see ongi okei. Tänapäeval on ka politseis okei öelda, et mul on päriselt raske praegu. Viis-kümne aastat tagasi oli ikkagi mentali-teet, et kõvad mehed ei nuta ja nutmine on naistele.

See vaimse tervise mure on ka see, et me ise hoiame ennast selles tsük-lis või hammasratta sees. Hästi lihtne näide: kui mina käisin põhikoolis, mul tele-foni ei olnud, kellelgi ei ol-nud. Lähte pluss oli see, et kõik olid võrdselt vaesed, kellelgi ei olnud majandus-likult hästi. Me käisime kel-gutamas ja pidime väljas olema kogu aeg, sest

midagi muud ei olnud teha. Nagu ka täna, olid ka siis suurema klassi poisid ja väiksema klassi poisid, ja käis omavaheline võimuvõit-lus. Meil jäi see kõik rangelt kooli. Kui koolipäev läbi sai, sa läksid koju, sul oli oma bande, kel-lega ehtasid metsas onni, ja järg-mine päev panid end võitluseks valmis ja tegid oma minutid suurte poistega ära.

Tänane mure seisneb selles, et kui juba 1. klassides ja lasteaedades meil on erinevad sotsiaalmeediagrupid, siis me 24/7 suhtleme omavahel ja ka kiusamine on kogu aeg. Ma ei taha öelda, et noored on hukas, aga noored on räägelt

rumalad, mina olin ka. See käib nooruse-ga kaasas, sa oledki loll. Mis juhtub, on see, et sa tih-ti ei saa aru, mida sa teed teistele oma s õ n a d e -ga. Endale

tundub kiht nali, aga sa ei saa aru, et teine saab haiget. See taipamine tekib mingi hetk hiljem. Kõik, kes saavad kunagi 30-aastaseks, ma ka sain, hirmus oli, aga sa hakkad mõtlema, kurat küll, ma olin ikka idioot, kui ma olin 16-18-aastane, ma ei mõelnud üldse, kas ma teen kellelegi haiget. Näiteks mõnel klassikaaslasel või lasteaiakaaslasel olid püksid pesemata,

siis terve klass naeris ja mõnitas. Tagant-järele mõtlen, mis asi see veel oli?! Tege-likult ei tohiks olla selliseid asju. Või mõnel klassikaaslasel oli kehakaaluga prob-leeme, selle asemel, et aidata, siis näidati näpuga ja loodi hüüdnimesid. Kohutav!

Täna on paremaks läinud, abi variante on rohkem. Aga jällegi, kes iganes seda loeb ja mõtleb, et sellel polit-seinikul jälle katus sõidab, siis kui te jõuate kunagi sinna (teatud vanusesse, täiskasvanuks), siis tuletage meelde, ja sa saad aru ja mõtled, et pagan, ma olin ikka täiesti loll. Kui sa sellest aru saad juba, siis sa oled tervelt mõtlev inimene. Mingi osa inimestest kindlasti ei saa-gi kunagi aru ja arvab, et ta oligi kõige kihvtim kutt terves gümnaasiumis, aga see päriselt nii ei ole. Kiusamine ei ole okeil

Kas te oskate midagi soovitada noor-tele?

Püsige koolis! Minu soovi-tus on see. Ma võib-olla räägin hästi palju vastu iseenda lugudele ka, aga leidke see tegevus, mis teile meeldib. Kuu-lake, mis teile räägitakse, aga ärge kuulake ka, sest alati on kõik targemad, kui teie

olete. Nad arvavad, et nad on targe-mad. Mingi hetk ma sain ise ka sellest aru, kuna ma olen hästi kiiresti saanud karjääri teha. Sain aru, et vahet ei ole, mida sa teed, alati on arvajaid, kes ütlevad, et ära seda tee või tee seda.

Hästi rumal on jälle öelda, aga tu-leb kuulata oma südant ja päriselt ka. Ja oma vanemaid ka, sest üldjuhul vanemad, kuna mul on endal ka väike laps, selline 60-70% nad teavad, mida nad rää-givad, ülejäänud aja nad arvavad, et teavad. Mu soovitus: katsetage, proovige ja kui keegi teile ütleb, et see pole võima-lik, siis see on võimalik! Ma olen oma elus näinud igasuguseid asju ja paljud asjad, mida ma olen näinud, ma oleks kümme või 20 aastat tagasi öelnud, et see pole võimalik. Aga on, kõik on võimalik.

Kui keeraks vastuse tagasi ja jäta-ks selle pläma ära, mis ma rääkisin, siis unistage suurelt ja päriselt! Hakake tege-ma ja tehke! Pole vahet, kas oled pärit Lähelt, Palamuselt või Väike-Maarjast, see maailm on täpselt sama suur kõigi jaoks!

Kui saaksite anda oma kooliaegsele minale ühe soovitus, siis mis see oleks?

Ära rapsi nii palju ja võta rahulikult! Kõik läheb hästi lõpuks!

FOTO: ERAKOGU

Vaiko Kaja Kallasega laulupeol.

„Maa-ilm on täpselt sama suur kõigi jaoks!”

FOTO: ERAKOGU

Vaiko Ukraina eriuksuse juhi Vadymiga, kellega nad on headeks sõpradeks saanud.

Ilmus uus „Õigekeelsussõnaraamat“

Vastne ÕS on kirjakeele normi alus alates 1. jaanuarist 2026. Uues ÕS-is on üle 500 uue aja sõnu ning annab selgeid juhiseid käänamise, pööramise ja õigekirja kohta.

AUTOR: MARIA-SANDRA TÄÄR

FOTO: RAIGO PAULA
Eesti Õigekeelsussõnaraamat 2025.

Eelmine ÕS tuli välja 2018. aastal. Uues ÕS-is on rohkem kui 500 praegusele ajale iseloomulikke sõna ning see annab pikemaid ja selgemaid juhiseid neutraalseks ja ametlikuks keelekasutuseks. Isegi kui raamat on palju erinevaid sõnu, on ikkagi mõned sõnad, mis pole raamatusse mahtunud. See aga ei tähenda, et neid sõnu kasutada ei saa või on vale neid sõnu kasutada. ÕS-is on neutraalsem sõnavalik. Uues ÕS-is on selgitused ja soovitusel pikemalt lahti kirjutatud võrreldes vanamate ÕS-idega, et aidata neid sõnu paremini kasutada. „Uus ÕS on mõeldud kõigile, kes vajavad oma

töös või õpingutes kindlustunnet, kuidas sõnu õigesti kirjutada, käänata ja pöörata,” kirjutas Gerly Tuisk.

Aleksander Krjukov kirjutab, et raamatu piiratud mahu tõttu mahub ÕS-i umbes iga kolmas sõna koguvalikust. Seega on välja jäänud näiteks hulk harvu kasutatud sõnu ning vanamoelisi ja muresõnu samuti ka vulgaarseid sõnu. ÕS-ist väljalangenud sõnad on näiteks rükkima, turnips, hiidanakonda ja magnetlint, aga ka morda ja mölakas, on Loora-Elisabet Lomp kirjutanud.

Mõned uued sõnad ÕS-is: ohukoht, pääsuvalitseja, plaanur, nutivikat, telepäril, õngitsus ning käejalg. Õngitsus on tegevus, mille eesmärk on inimestelt välja

petta tundlikke andmeid, näiteks kasutajanimed, paroole, krediitkaardiandmeid. Pääsuvalitseja tähendab digiplatvormi vm asutust, mis haldab ja kontrollib (elektrooniliselt) avalikuks minevat infot.

Kogu info eesti keele sõnade kohta leiab EKI sõnaveebis, mida EKI täiendab pidevalt. Seal on uued sõnad, mis on eesti keeles hiljuti kasutusse tulnud ning mida on vaja läinud ühiskonnas uute asjade, nähtuste ja tegevuste jaoks. Ning juba on ka lisatud sõnu sellest aastast. Kindlasti tuleb sinna veel rohkem sõnu juurde.

Lähtel said kokku Tartumaa parimad etlejad

Kolmapäeval, 14. jaanuaril peeti Lähte raamatukogus õpilasetlejate Tartumaa eelvoor, kus 11 õpilast üle maakonna võistlesid parima etleja tiitli ja riiklikku vooru pääsemise nimel.

AUTOR: KENNETH REILI

11 õpilast üle terve maakonna kogunesid Lähte raamatukokku, et maha pidada iga-aastane õpilasetlejate riigikonkursi Tartumaa voor. Osalejaid oli igast kooliastmest alates 1. klassi õpilastest kuni 11. klassi esindajateni.

Üritusele, mille korraldas meie kooli emakeeleõpetaja Ilona Võik, oli kutsutud kolm kirjanduse ja kultuuriga kursis kohtunikku, kes

hindasid esituse tekstide ette kandmise, sisu ja tekstist arusaamise, mõtestamise põhjal. 4.–6. klasside vanuserühmas valiti võitjaks Paula Põldsalu Kõrveküla Põhikoolist, 3. kooliastmest Harriette-Liis Kuus Rõngu Keskkoolist ja gümnaasiumiastmes võitis Marii Eleen Mötsnik Nõo Realgümnaasiumist. Kõik osalejad lähevad maakonda esindama riiklikule voorule.

FOTO: TRIIN NAGEL
Oma vanuserühmade võitjad koos žüriiga.

Kuulda oli erinevaid teoseid tuntud eesti tuntud eesti kirjanike, näiteks Kristiina Ehini ja Andrus Kivirähi tekste. Esitused pakkusid nii rõõmsaid kui ka kurbi hetki. Žüriisse kuulusid Lähte raamatukoguhoidja Kreet Klamp, Tabivere rahvamaja juhataja Anette Lauri ja Tartu valla kultuuritööspsialist Karita Tilk.

Minu kogemus „Hansenist Tammsaareni“ võistlulugemisel

30. jaanuaril toimus „Hansenist Tammsaareni“ võistlulugemine, kus mul oli võimalus osaleda 10.–12. klassi vanuserühmas. Juba võistluse algusest peale oli tunda, et kohal on inimesed, keda ühendab huvi kirjanduse ja ettelugemise vastu, ning see lõi sündmusele erilise õhkkonna.

AUTOR: HANNA HÄNILANE

Minu vanusegrupis võistles kokku 16 osalejat, mis tegi konkurentsi tihedaks ja tasavõigiseks. Võistluseks pidi valima kuni vieminutilise katkendi A. H. Tammsaare teosest. Valisin katkendi romaani „Tõe ja õiguse“ II osast. Tammsaare teosed on eesti kirjanduses väga olulisel kohal ning nende ettelugemine nõuab süvenemist ja mõistmist. Katkendi valimisega läks hästi, sest keegi ei lugenud minuga sama teksti. Koos õpetaja Ilona Võiguga leidsime hea katkendi, mis sobis ja kõnetas mind.

Võistluspäeval tundsin närvilisust, sest olin sellisel võistlusel täiesti esimest korda. Registreerimisel sain teada, et esinen kaheksandana, see sobis mulle hästi. Võistlus toimus Albu mõisas – sain seal ka palju ringi käia ja hoonet uurida. Mida lähemale võistlus hakkas tulema, seda rohkem tuli ka närv sisse. Ometi kadus see suuresti siis, kui alustasin lugemist. Keskendusin teksti rütmile, hääletoonile

ja pausidele, et anda edasi Tammsaarele omast mõtlikku ja sügavat meeleolu. Sain aru, et ettelugemine ei tähenda ainult sõnade hääldamist, vaid loo edasiandmist. Kuulajani tuleb viia nii emotsioon kui ka mõte, mis teksti taga peitub. Väga huvitav oli kuulata ka teiste osalejate esitust. Igaüks oli valinud erineva teksti ning iga esitus oli omanäoline. See näitas selgelt, kui erinevalt võivad inimesed kirjandust tõlgendada ja kuidas isiklik lähenemine muudab teksti elavaks. Teiste esinemiste jälgimine andis mulle rohkem motivatsiooni, et ennast paremaks arendada ja etlemisega rohkem tegeleda.

„Hansenist Tammsaareni“ võistlulugemine oli minu jaoks väga väärtuslik kogemus. See aitas arendada minu esinemisjulgust, süvendada huvi eesti kirjanduse vastu ning andis võimaluse end proovile panna väljaspool tavapärase koolikeskkonda. Sellised üritused näitavad,

FOTO: ILONA VÕIK
Hanna Hänilane „Hansenist Tammsaareni“ võistlulugemisel.

et kirjandus ei ole ainult õpikus olev tekst, vaid elav ja tähenduslik osa meie kultuurist. Soovitsin kindlasti ka teistel õpilastel taolistest võistlustest osa võtta. See on hea võimalus enese ületamiseks, uute kogemuste saamiseks ning kirjanduse avastamiseks hoopis teise nurga alt.

Olla noor maailmas, mis ei anna vastuseid – arvamus lavastusest „Hymn“

AUTOR: HANNA HÄNILANE

Käisin Tartu Uues Teatris vaatamas Jarmo Reha lavastust „Hymn“ ja mul oli üsna ruttu tunne, et see ei ole lihtsalt „noortest rääkiv“ lavastus, vaid midagi, mis on tehtud koos noortega ja päriselt neile mõeldes. See on harv tunne teatris, eriti noore vaatajana.

Lavastus „Hymn“ pani mind mõtlema sellele, kui ajatu on noore inimese kogemus. Kuigi lavastuses kõlasid ka tänapäevased teemad nagu sotsiaalmeedia, poliitika ja sõjahirm, jäi kõige tugevamalt kõlama tunne, et noor inimene on sageli üksi, pidevate ootuste ja hinnangute all. Vahet pole, kas on aasta 2026 või 1926, see sisemine segadus ja kahtlus

iseendas näib olevat alati sama.

Mulle meeldis, et lavastus ei püüdnud noori õpetada ega neile moraali lugeda. Vastupidi, „Hymn“ kuulas. Teises vaatuses näidatud noorte videointervjuud olid täiesti ausad ja nendega sai samastuda, isegi kui tundus, et esindatud olid pigem kultuuriteadlikumad noored. Samas pani see mind mõtlema, kui

FOTO: GABRIELA JÄRVET

Pildil näitlejad Grete Jürgenson ja Juhan Soon.

erinevad võivad tegelikult noorte kogemused olla ja kui raske on neid kõiki ühe lavastusega kokku tuua.

Üks lavastuse meeldejäätavamaid hetki oli muusikanumber „A mul suva“. Eialgu mõjus see nagu

FOTO: HANNA HÄNILANE

„Hymn“ on Jarmo Reha ja Aare Pilve lavastus, mis püüab tabada noor olemise tunnet.

täielik ükskõiksus kõige suhtes, aga mida edasi, seda selgemaks sai, et see „suva“ on pigem kaitsemehhanism. Kui maailm tundub liiga suur ja katki, on lihtsam teeselda, et ei hooli. See moment pani mind sügavamalt mõtlema noore elu peale.

Visuaalsed sümbolid – näiteks seintelt ja vetsuka biinist välja ilmuvad noorte sõnumid – mõjusid ootamatult liigutavalt. Need laused, mis muidu võiksid tunduda lihtsalt sodina, muutusid lavastuse kontekstis millekski oluliseks. Etenduse

ajal sain aru, kui olulised olid kõik need laused seintel.

Soovitan minna seda etendust vaatama kõigil, kes vähegi huvituvad teatrist ja tahavad vaadata midagi mitte nii tavalist.

Lavastuse reklaamplakat.

Tulihobuse aasta toob muutusi ja uut energiat

Hiina kalendri järgi algab 2026. aastal tulihobuse aasta. See kestab alates 17. veebruarist kuni 5. veebruarini 2027. Tegemist on tegusa ja muutustele avatud ajaga.

AUTOR: MIA MARIA KOPLIMÄGI

Hobune sümboliseerib Hiina astroloogias aktiivsust, iseseisvust ja liikumist. Tule element lisab sellele energiat, julgust ja kiiret tegutsemistahet. Seetõttu peetakse tulihobuse aastat elavaks ja tempokaks perioodiks, kus paljud inimesed tunnevad suuremat soovi midagi muuta või uut ette võtta.

Tulihobuse aasta soosib algatusvõimet, loovust ja enesekindlust. See on hea aeg uute ideede

elluviimiseks, eesmärkide seadmiseks ja mugavustsoonist välja astumiseks. Samas hoiatavad astroloogid liigse kiirustamise eest. Otsuseid tasub teha läbimõeldult, et vältida pingeid ja konflikte.

Tulihobuse aasta toob endaga kaasa ka tugeva vabadusvajaduse. Inimesed võivad soovida rohkem iseseisvust ning julgeda seista oma arvamuste ja soovide eest. See aeg

Tulihobuse aasta.

sobib hästi muutuste tegemiseks nii töös, õpingutes kui ka isiklikus elus. Samas on oluline mitte tegutseda ainult emotsioonide ajel. Rahulik mõtlemine ja tasakaalu hoidmine aitavad vältida arusaamatusi ning liigset stressi. Kui energiat kasutada teadlikult, võib tulihobuse aasta tuua kaasa arengut, uusi võimalusi ja positiivseid muutusi.

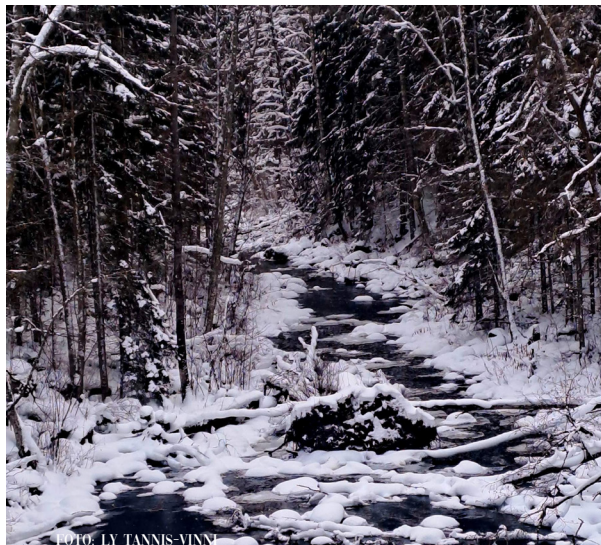

FOTO: LY TANNIS-VINNI

Vaid kodumaa

Autor: Katariina Leola

Väljas kostub merekohin –
kas siia mere äärde jääda ma tohin?
Kauguses on kenad niidud,
kõike seda nähes on
mu mõtted minema viidud.

Juba kostub kaugelt hääli,
laulupäeval kajavaid lauluhääli.
Tantsijad pastlaid jalga seovad
ning meie puhast allikavett joovad.

Onu suitsetab ahjus kala.
Oi, see on alles maitsev palal!
Ta pani sauna juba sooja,
Vaatasime saunast päikest,
kui see läks metsa taha looja.

See on kõik vaid võimalik siin maal,
ainult meie Eestimaal!

FOTO: RICO PEDAK

FOTO: LARSEN LUBI

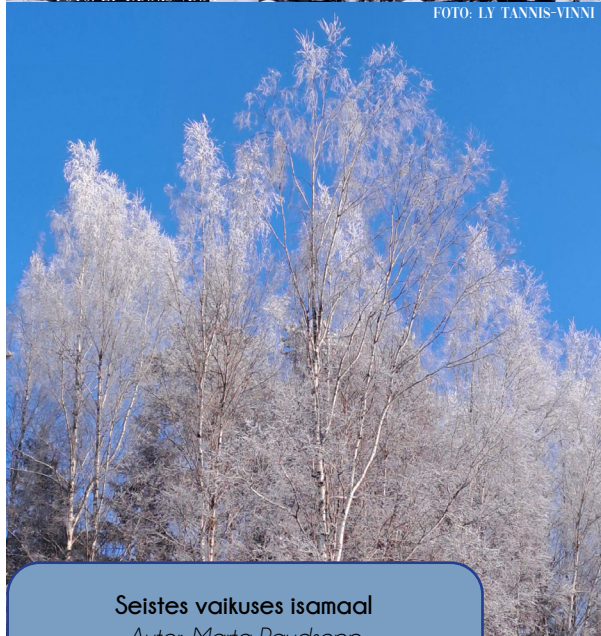

FOTO: LY TANNIS-VINNI

Seistes vaikusel isamaal

Autor: Marta Raudsepp

Sinine taevas ja kodumaa ilu –
uhke on olla, et see maa on minu.
Hoian ja armastan, annan oma sõna,
mälestan hukkunud vabadussõjas.

Must ei ole pimedus, vaid varjude mäng,
peidus olev lootus, mida peidab äng.
Lootus, et kodu jääb alatiseks alles –
ainus soov, mida vaprad hoidsid oma palves.

Valge leht sümboliseerib meie enda riiki,
meie enda usku ja et me ei jäänud viiki.
Seda, et valgus on ka kõige pimedamal ajal.
Me lõime oma seadused ja täitsa enda raja.

FOTO: OTTOKAR POST-THOR

FOTO: BIRGIT PUNKAR

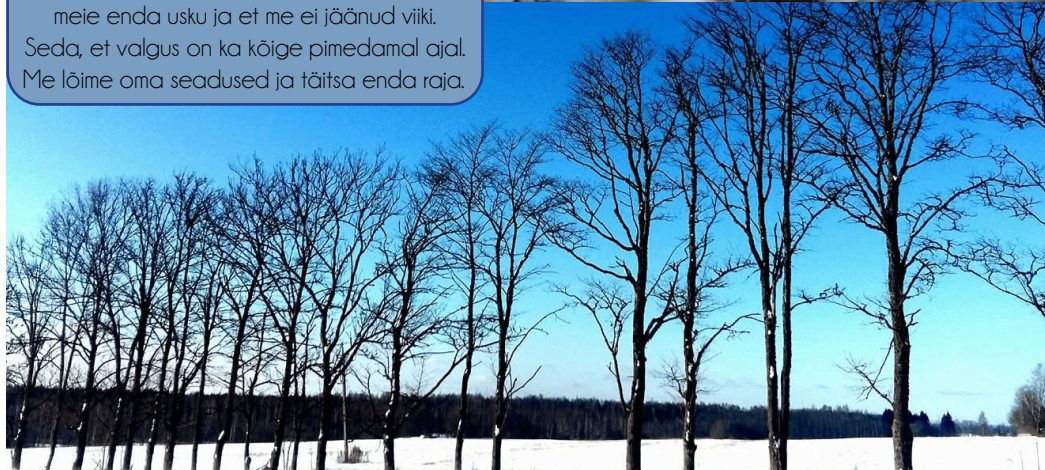

FOTO: MERIT ARUMÄE

FOTO: BIRGIT PUNKAR

Värvi ise!

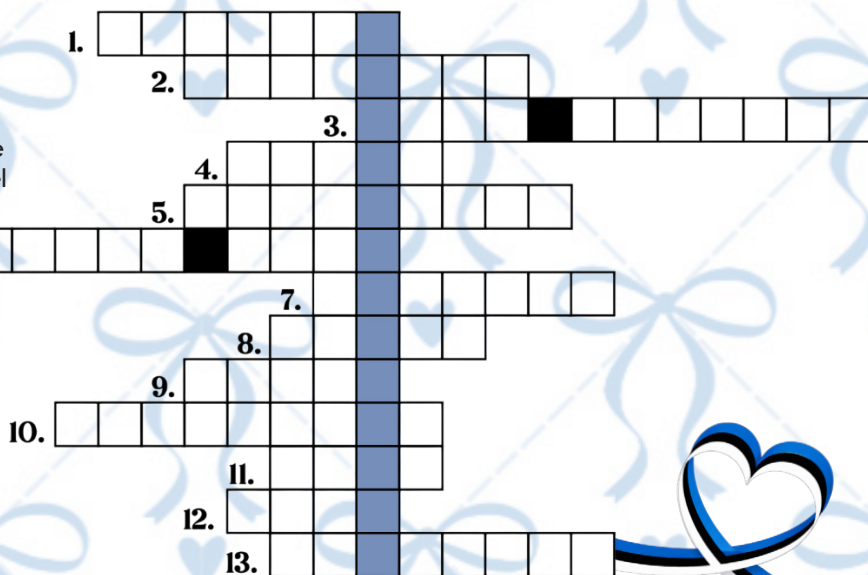

Lügejamäng

KOOSTAS: KIRSI TIITS

Seekordne lugejamäng on ristsõna, kus tuleb vastata õigesti Eesti-teemalistele küsimustele. Kui oled vastanud küsimustele korrektselt, saad kokku ka teemakohase lahendussõna. Tee oma lahendatud ristsõnast foto ja saada see meie meilile lygemik@gmail.com hiljemalt 1. märtsil. Õigesti vastanute vahel loosime välja Lügemiku kingikoti.

1. Mis lind on Eesti rahvuslind?
2. Mis saar on Eesti suurim?
3. Mis jõgi voolab läbi Tartu linna?
4. Mis linna kutsutakse heade mõtete linnaks?
5. Mis on Eesti rahvuslill?
6. Mis on Eesti suurim järv?
7. Mis on Eesti pealinn?
8. Millise kõõgilija poolest on tuntud Peipsi-äärsed külad?
9. Mis on Johann Voldemar Jannseni tütre eesnimi?
10. Mis on selle mere nimi, mille ääres Eesti asub?
11. Mis on Eesti rahvuskala?
12. Mis looma on kujutatud Eesti vapil?
13. Mis oli selle mehe perekonnanimi, kelle pilt oli 500-kroonisel rahatähel?

Horoskoop

KOOSTAS: LAURA REBANE

NB! Uskumine omal vastutusel!

Jäär (21. märts – 20. aprill)

Sõbrapäeval on sul salajane austaja, kes kingiks sulle ükskõik mida, kui sa vaid ainult ütleksid talle oma soovid. Sa oled väga energiline ning loodad näha suuri muutusi, kuid ainuke muutus, mida sa näed, on see, et jõuad enne teisi puhveti järjekorda.

Sõnn (21. aprill – 20. mai)

Sõbrapäeva romantika käib kõhu kau-du – loed üle, mitu kommi sa said, ja planeerid, millal neid kõige mõnusam ära süüa oleks. Isegi kontrolltööd näevad talutavamad välja, kui oled kõige magusamad kommid põske saanud pista.

Kaksikud (21. mai – 21. juuni)

Suudad ühe vahetunni jooksul pida-da 20 erinevat vestlust. Sind painab uudishimu, kes kellele sõbrapäeval mingi kingituse teeb. Unustad ise kaardi kirjutamise ära (jätad tagaplaanile), kuna tihti võtad liiga suure koormuse enda peale, kuid viimasel minutil saavad sul kõik asjad imekombel tehtud.

Vähk (22. juuni – 22. juuli)

Sõbrapäev läheb sulle väga hinge, tahaksid kirjutada kaardile rohkem, kui eesti keeles kirjandit kirjutades. Ära võta iga kontrolltööd rünnaku või solvangu-na, see on lihtsalt üks töö, peale mida võid end premeerida suhkrusaia-ga.

Lövi (23. juuli – 22. august)

Naudi, kui keegi märkab sinu uut riietust, soengut või pinalit. Sõbrapäeval ootad salaja kas või ühte roosi, kuid kui sa seda ei saa, siis lähed poodi ja ostad endale ise, et tunneksid ennast paremini.

Neitsi (23. august – 22. september)

Sõbrapäev toob sulle rõõmu ja mitmeid üllatusi, mida sa ei oodanud. Kuid ära liiga vabalt ka ennast tunne. Hoia silmad lahti, kuna sa ei tea kunagi, kui tahad rahulikult telefonist „enda tunniplaani“ vaadata ja su selja taga on õpetaja Berit Tafenau, kes ütleb sulle: „Ilus telefon, tahaks kal“

Kaalud (23. september – 23. oktoober)

Mõtled vahetunni, kas minna puhvetisse või jääda sõpradega jutustama. Oled klassis kõige zen'im ning püüad alati kõiki õnnelikuna hoida. Veebruarikus pead õppetöös keskenduma ajaplaneerimisele, kuna sul on kombeks liiga kaua mõelda ja otsustada. Ära vaid sõbrapäeval kaua mõtle, kallim juba ootab!

Skorpion (24. oktoober – 22. november)

Sa tead, kes spikerdas, kes valetas ja kes laseb alati viimased matemaatika tunnid üle, aga sa ei ütle neid asju välja. Üritad hoida oma asju nii salajas, et keegi ei märkaks. Isegi sõbrapäeval annad sõbrale kaardi nii, et ta sellest isegi aru ei saanud, et sina selle talle andsid.

Ambur (23. november – 21. detsember)

Oled alati just sel hetkel kõige valjem, kui õpetaja ütleb: „See on väga tõsine teema.“ Kontrolltööks õppimine toimub tavaliselt viimasel hetkel koos dramaatilise ohkamisega ja panustad Jumala peale, ehk ta aitab sind.

Kaljukits (22. detsember – 20. jaanuar)

Tihti kalkuleerid peas, mitu päeva on järgmise kontrolltööni ja mitu närvirakku selleks kulub. Sõbrapäeval oled sa see, kes kirjutab oma kaardi valmis enne, kui teised alles mõtlevad, kellele üldse kirjutada.

Veevalaja (21. jaanuar – 18. veebruar)

Ütled tihti lauseid, mis paneb kogu klassi koraks vait jääma. Keegi ei saa aru, kas see oli geniaalne või täielik jama. Viitbid vahepeal täiesti omas maailmas, kuid oled tegelikult väga tähelepanelik. Just sinu pärast on klassis alati midagi ootamatut.

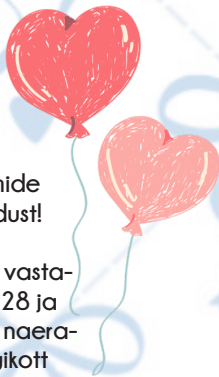
Kalad (19. veebruar – 20. märts)

Kontrolltööde ajal vaatad sa tihti aknast välja ja mõlgutad oma mõtteid. Näiteks unistad sellest, mida sa peale kooli sööd, millise outffiga homme kooli tulla, millal see tund juba läbi saab ja veel palju erinevaid mõtteid. Kui koridoris vaatad kellelegi kaks sekundit silma, on see sinu jaoks juba „mingi märk“.

Lugejamängu võitja

Detsembrikuu ajalehes oli kaks lugejamängu. Anagrammide mäng kahjuks ebaõnnestus, palume mängijatelt vabandust! Järgmisel korral teeme paremini.

Piparkookide otsimise lugejamäng oli aga edukas ning vastajaid mitmeid. Aitäh teile! Õigeks lugesime vastused 27, 28 ja 29, kuna trükkimine poolitas paar piparkooki. Loosiõnn naeratas 4.a õpilasele Pia Ruusele. Palju õnne! Lügemiku kingikott on teie poole juba teel!

Armas lugeja!

Kui sul on ideid, millest kirjutada, või tahad ise mõne artikli kirjutada, võta meiega julgelt ühendust! Oodatud on ka kõik fotod, luuletused, jutud ja joonistused.

Kirjuta meile e-postiaadressile lygemik@gmail.com, saada toimetuse liikmetele või juhendajatele sõnum Stuumiumis või tule lihtsalt vestlema! Märtsikuu ajalehe kaastöid ootame 1. märtsiks.

Lügemiku toimetis

Peatoimetaja: Marta Raudsepp
Reporterid: Ketrin Eismel, Hanna-Liis Henn, Hanna Hännlane, Mia Maria Koplimägi, Krisete Pärna, Marta Raudsepp, Laura Rebane, Keir Rehme-Rähni, Kirsi Tiits, Maria-Sandra Täär, Elise Vaiksoo
Fotograaf: Birgit Punkar
Kaastööde autorid: Kätlin Jaaska, Martin Pent, Kenneth Reili
Küljendaja: Birgit Punkar
Juhendaja: Triin Nagel